

تدریس کلاس‌های کودکان

سال ۲

دوره فرعی از کتاب ۳

واحد ۱

"تأملی بر تجربیات"

نسخه پیش از چاپ

در دست تهیه

نسخه ۲.۱.۱.PP.PV

۲۲ سپتامبر ۲۰۱۴ میلادی

۳۱ شهریور ۱۳۹۳ شمسی

مؤسسه روحی

Copyright © 2003 by the Ruhi Foundation, Colombia
All rights reserved. Version 2.1.1.PP.PV
September 2014

Ruhi Institute
Apartado Postal: 402032
Cali, Colombia
Tel: 57 2 828-2599
Email: instituto@ruhi.org
Website: www.ruhi.org

حق چاپ © ۲۰۰۳ بنیاد روحی، کلمبیا
تمام حقوق محفوظ است. نسخه ۲.۱.۱.PP.PV
سپتامبر ۲۰۱۴

مؤسسۀ روحی
صندوق پستی: ۴۰۲۰۳۲
کالی، کولومبیا
تلفن: ۵۷ ۲۸۲۸ ۲۵۹۹
ایمیل: instituto@ruhi.org
وب سایت: www.ruhi.org

مؤسسه روحی نهادی آموزشی است که تحت اشراف محفل روحانی ملی بهائیان کلمبیا انجام وظیفه می‌کند. هدفش پرورش منابع انسانی متعهد به پیشرفت روحانی، اجتماعی و فرهنگی مردم کلمبیا است. مواد درسی این مؤسسه طی دهه های گذشته به نحو روزافزونی در جوامع بهائی کشورهای همه نقات جهان مورد استفاده قرار گرفته است.

رویکردی که مؤسسه روحی برای تهیه مواد درسی دنبال می‌کند با رویکرد سنتی یعنی طرح‌ریزی، آزمایش در عمل و ارزیابی که یکی بعد از دیگری و به صورت یک بعدی انجام می‌شود به نحو قابل ملاحظه‌ای متفاوت است. بدین صورت که اولین قدم برای نوشتن هر دوره از مواد درسی زمانی برداشته می‌شود که تجربیاتی در سطح مردمی از طریق انجام خدمتی در پاسخ به نیازهای ضروری برای توسعه یک جامعه به دست آمده است. مواد درسی از این تجربه نشئت می‌گیرد و تبلوری از آن تجربه می‌گردد. این مواد از یک سو شرحی است از آن یادگیری حاصل از کاربرد تعالیم الهی در یک میدان خاص خدمت، و از سوی دیگر وسیله ای است برای روشمند کردن آن یادگیری. این رویکرد در جزوه کوچکی تحت عنوان «یادگیری در باره رشد: داستان مؤسسه روحی و ترویج وسیع آئین بهائی در کلمبیا» به نحو زیر توصیف شده است:

وقتی که یک نیاز آموزشی مشخص شد، گروه کوچکی متشکل از آحاد مردم، بایکدیگر مشورت می‌کنند، یک سلسله نظرات برای اقدامات آموزشی تهیه می‌نمایند و آنها را به مرحله عمل در می‌آورند. نتایج حاصله مورد بازنگری و ارزیابی قرار گرفته و در باره آنها مشورت می‌شود. در پرتو این مشورت یک سلسله اقدامات آموزشی تعدیل شده به اجرا گذاشته می‌شود، و بازنگری مجدد آنها منجر به تعدیل و تصحیح بیشتری می‌گردد. در این فرایند تهیه مواد درسی، هیچ‌گاه اقدام به خاطر تهیه و ارزیابی نهایی مواد درسی متوقف نمی‌شود. اقدامات آموزشی در هر مرحله با بهترین موادی که در دست است پیش می‌رود، با این ایمان قطعی که فقط از طریق عمل و بازنگری - هر دو در پرتو ظهور حضرت بهاءالله - مواد درسی مناسب‌تری می‌تواند به تدریج تکامل یابد. اما این ترتیب فقط برای آن نیست که چند نفر موادی برای استفاده خودشان بوجود آورند، و دیر یا زود لازم می‌شود که ساختار و محتوای هر واحد به صورت نهائی در آید تا با اطمینان بتواند مورد استفاده دیگران قرار گیرد. تصمیم در مورد نشر نسخه نهائی مواد برای یک دوره مورد نظر، وقتی گرفته می‌شود که مشاهده می‌گردد که دیگر تعدیلات لازمه بسیار جزئی و قابل اغماض است. نکته مهمی که باید به آن توجه داشت این است که جنبه‌های مختلف این فرایند مشورت، اقدام و بازنگری، به موازات هم پیش می‌روند، و به صورت سلسله‌ای متوالی، که در اصل ترتیبی تصنعی خواهد بود، اجرا نمی‌شوند.

از آنجائی که استفاده از مواد درسی مؤسسه روحی گسترش بیشتری یافته، فرایند تهیه مواد درسی به نحو روزافزونی بر تجارب جهانی در مورد به کارگیری تعالیم در حیات بشری مبتنی گشته است. هر چند در عمل این فرایند امروزه بسته به ماهیت مواد درسی در دست تهیه می‌تواند اشکال گوناگونی به خود گیرد، عموماً سه مرحله برای رسیدن به آنچه نسخه چاپ شده نهائی می‌باشد وجود دارد.

۱. طرح مقدماتی (Initial Outline)

در این مرحله، یک دوره یا متن مفاهیم اصلی و مجموعه بیاناتی از آثار بهائی را شامل می‌گردد که به نظر می‌رسد کلاً بتوانند هدف آموزشی مورد نظر را حاصل نمایند. این طرح مقدماتی از نظرات به عنوان قسمتی از تلاش در جهت تهیه محتویات مؤثری برای دوره، تا مدتی بوسیله گروه‌های کوچکی از افراد در میدان خدمت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲. نسخه الف (Alpha Version)

همچنان که اقدام پیش می‌رود، مواد درسی اصلاح می‌شود و شروع به منعکس نمودن تجربیات حاصله می‌نماید، و نظراتی را که از تجربه منبعث گردیده در خود ادغام می‌کند. بعضی از مفاهیم به کرات تعدیل می‌شود، قسمت‌های جدیدی از آثار بهائی اضافه می‌گردد، یا یک سلسله تمرینات ساده ارائه می‌شود تا درک یک موضوع را آسان‌تر نماید یا به ایجاد یک مهارت یا گرایش مهم کمک کند. از طریق این فرایند، یک دوره یا متن منسجم به وجود می‌آید که معمولاً به عنوان "نسخه الف" محسوب می‌گردد.

۳. نسخه پیش از چاپ (Pre-Publication Edition)

سرانجام، معمولاً بر اساس انسجام متن، تصمیم گرفته می‌شود که یک دوره یا متن به عنوان نسخه پیش از انتشار بطور گسترده‌تری در دسترس افراد قرار گیرد. از طریق استفاده مداوم آن واضح می‌شود که در کجا لازم است جای یک بخش عوض شود یا یک تمرین به نوع دیگری نوشته شود. ممکن است چندین نسخه پیاپی تهیه شود. اما به تدریج برای رسیدن به منظور دلخواه، تعدیل و تصحیح کم‌تری مورد نیاز خواهد بود و در این مرحله مواد درسی یا متن برای طبع و انتشار فرستاده می‌شود.

کتاب ما برای آموزش معلمان اداره کننده کلاس‌های کودکان عموماً شش یا هفت ساله، طی سال دوم برنامه آموزش روحانی‌شان، به گونه‌ای که اکنون طراحی شده، شامل دو واحد خواهد بود که خوشحالیم هر دو واحد را به صورت نسخه‌های پیش از انتشار، در اختیار مؤسسات و نهادهای سراسر جهان قرار می‌دهیم. اولین واحد تحت عنوان "تأمل بر تجربیات" به معلمین امکان می‌دهد که بینش‌هایی را که ضمن تدریس کودکان در سال ۱ کسب کرده‌اند مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند. واحد دوم، "درس‌هایی برای کلاس‌های کودکان، سال دوم" شامل بیست و یک درس است. این دروس به هفت مجموعه تقسیم شده و هر یک به جنبه‌ای از عادات و الگوی رفتاری که نمودی از صفات درونی مورد نظر در اولین سال برنامه است می‌پردازد. در هر یک از مجموعه‌ها که فهرستی از آنها در زیر آمده سه درس وجود دارد:

۱. حفظ حالت دعا و مناجات

۲. اطاعت از احکام الهی

۳. کسب دانش

۴. زندگی با هماهنگی و اتحاد

۵. دوست خوبی بودن

۶. عمر خود را صرف خدمت نمودن

۷. تمسک به حبل مشورت

برای هر یک از این موارد، مطالبی نیز برای استفاده معلمان وجود دارد تا به آنان کمک کند درباره آنچه باید انتظار دست‌یابی به آن را داشته باشند و نحوه مبادرت به اداره دروس تأمل کنند. همانند دروس کلاس اول، در اینجا هر درس اساساً از پنج بخش تشکیل شده است: حفظ نصوص و مناجات‌ها، سرود، داستان، نمایش و نقاشی. همان‌گونه که خواهید دید برای این سن، تمرینات نمایشی جایگزین زمان تخصیص یافته به بازی شده و تمرینات نقاشی به جای برگه‌های رنگ‌آمیزی ارائه گردیده است. علاوه بر این، اگرچه موسیقی هم‌چنان عنصری ضروری در هر کلاس است، مانند کلاس اول، در هر درس یک سرود ارائه نکرده‌ایم. در عوض، این به عهده معلم گذاشته شده است که سرودهای مناسبی را از مجموعه‌ای که به طور جداگانه آماده کرده‌ایم یا از میان دیگر سرودهای زیبای کودکان که می‌شناسد، انتخاب کند.

به عنوان بخشی از فرایند نهایی کردن این مواد آموزشی، امیدواریم هم‌چنان که تجربه در استفاده از آنها گسترش می‌یابد، نظرات بسیاری که از میدان عمل برمی‌آید دریافت کنیم. مخصوصاً مشتاقیم پیشنهادهای شما را درباره داستان‌های جایگزین و فکرهای دیگری برای فعالیت‌های نمایشی و تمرین‌های نقاشی دریافت نماییم. اگرچه شاید گنجاندن همه فعالیت‌های پیشنهادی در نسخه نهایی دروس ممکن نباشد، اما برآنیم که منبعی شامل مجموعه‌ای از این موارد آماده کنیم تا کسانی که از مطالب استفاده می‌کنند بتوانند از آن کمک بگیرند.

همچنین جالب خواهد بود بدانید که بیست و چهار درس کلاس سوم نیز که زندگی و تعالیم مظاهر ظهور الهی را به کودکان معرفی می‌کند، به صورت نسخه‌ی پیش از انتشار در دسترس است. هدف آن است که این دروس بر مبنای دروس کلاس دوم بنا شوند، به این صورت که در ذهن کودکان، میان شناخت و عرفان خداوند که از طریق مظاهر ظهور الهی کسب می‌شود و عادت به رفتار قابل ستایش که آنها سعی در ایجادش دارند، ارتباطی برقرار شود.

مؤسسه روحی

فوریه ۲۰۱۲

بخش اول

شما در این کتاب موادّی آموزشی را مطالعه خواهید کرد که به برگزاری کلاس‌های کودکان عموماً شش یا هفت ساله در دومین سال یک برنامهٔ تربیت روحانی بهائی کمک می‌کند. تصوّر بر این است که شما قبلاً تجربیات گران‌بهایی در این میدان خدمت به دست آورده‌اید و به سبب کار با کودکان در کلاس اول، چه با گروهی بزرگ در یک کلاس رسمی، چه با معدودی کودک در محله یا دهکده و چه با چند تن از خواهران و برادران خود، سالی سرشار از سرور را پشت سر گذاشته‌اید. ساختار هر یک از دروس در آن کلاس، حول یک صفت روحانی خاصّ شکل گرفته بود و هدف از آن کمک به پرورش شخصیت کودکان بود. در کلاس دوم، بر مبنای آن دروس پیش خواهید رفت و عادات و الگوهای سلوکی را بررسی خواهید کرد که نمودی از صفاتی درونی هستند که به تدریج در قلوب و اذهان کودکان ریشه می‌گیرند.

دروس این کتاب از نظر ساختار به دروس کلاس اول شباهت دارند، اما تفاوت‌هایی جزئی نیز وجود دارد. در همین زمینه، در اینجا زمانی را صرف تأمل بر بصیرت‌هایی خواهیم کرد که تا کنون به عنوان معلّم کلاس‌های کودکان به دست آورده‌اید و سپس عناصر متنوّع برنامهٔ آموزشی را به تفصیل بررسی می‌کنیم. واحد دوم این کتاب شامل دروس کلاس دوم است که به صورت بیست و یک درس در هفت مجموعهٔ سه‌درسی مرتّب شده‌اند. هر مجموعه به جنبه‌ای از آن الگوی رفتاری می‌پردازد که سعی دارید در کودکان تقویت کنید، و شامل موادّی آموزشی است که به معلّمان در کسب آمادگی برای ارائهٔ دروس یاری خواهد داد. امید است که این دو واحد در کنار هم بنیانی مفید فراهم کنند تا بر مبنای آن، تلاش‌های خود را برای انتقال تربیت روحانی به جوان‌ترها ادامه دهید. به عنوان قدم اول، پیش از مطالعهٔ عمیق این واحد، شاید بخواهید لحظه‌ای تأمل کنید که چطور هر یک از جنبه‌های سلوک و رفتارهای زیر که کلاس‌های امسال شما بر آنها تمرکز خواهد داشت، در آن نوع از زندگی مفید و ثمربخشی که دانش‌آموزان خود را به جستجوی آن تشویق می‌کنید، نقش اساسی دارند.

۱. حفظ حالت دعا و مناجات:

۲. اطاعت از احکام الهی:

۳. کسب دانش: _____

۴. زندگی با هماهنگی و اتحاد: _____

۵. دوست خوبی بودن: _____

۶. عمر خود را صرف خدمت نمودن: _____

۷. تمسک به حبل مشورت: _____

بخش دوم

پیش از بحث مفصل دربارهٔ ویژگی‌های بیست و یک درس کلاس دوم، از شما می‌خواهیم دربارهٔ آموخته‌های خود در نقش معلم کلاس‌های کودکان در طول سال گذشته، تأمل کنید. پیشنهاد می‌شود این کار را با خواندن نصوص زیر آغاز کنید که به‌خاطر مطالعهٔ کتاب ۳، "تعلیم کلاس‌های کودکان، سال اول" حداقل با یکی از آنها به خوبی آشنا شوید، و سپس به پرسش‌های پس از آنها پاسخ دهید.

"تربیت و آداب اعظم از تحصیل علوم است طفل طیب طاهر و خوش طینت و خوش اخلاق ولو جاهل باشد بهتر از طفل بی ادب کثیف بد اخلاق ولو در جمیع فنون ماهر گردد زیرا طفل خوش رفتار نافع است ولو جاهل و طفل بد اخلاق فاسد و مضر است ولو عالم ولی اگر علم و ادب هر دو بیآموزد، نور علی نور گردد."^۱

"مدارس علوم باید دبستان تعلیم و ادب باشد و در آداب و اخلاق بیش از علوم و فنون اهتمام نمایند زیرا ادب و نورانیت اخلاق مرجح است. اگر اخلاق تربیت نشود علوم سبب مضرّت گردد. علم و دانش ممدوح اگر مقارن حسن آداب و اخلاق گردد و الا سم قاتل و آفت هائل. طیب بدخو و خائن سبب هلاکت گردد و علت انواع امراض. این قضیه را بسیار ملاحظه داشته باشید که اساس دبستان اول تعلیم آداب و اخلاق و تحسین اطوار و کردار باشد."^۲

"وَأَمَّا مَا سَأَلْتِ فِي تَرْبِيَةِ الْأَطْفَالِ فَعَلَيْكَ أَنْ تَرْضَعِيَهُمْ مِنْ ثَدْيِ مَحَبَّةِ اللَّهِ وَتَشْوِيقِهِمْ إِلَى الرُّوحَانِيَّاتِ وَالتَّوَجُّهِ إِلَى اللَّهِ وَحَسَنِ الْآدَابِ وَاحْسَنِ الْأَخْلَاقِ وَاِكْتِسَابِ الْفَضَائِلِ وَالْخِصَائِلِ الْمَحْمُودَةِ فِي عَالَمِ الْإِنْسَانِ وَدَرَسِ الْعُلُومِ بِغَايَةِ الْإِتْقَانِ حَتَّى يَكُونُوا رُوحَانِيِّينَ مَلَكُوتِيِّينَ مُنْجَذِبِينَ بِنَفْحَاتِ الْقُدْسِ مِنْ صَغَرِ سَنِهِمْ وَيَتَرَبَّوْا تَرْبِيَةَ دِينِيَّةٍ رُوحَانِيَّةٍ مَلَكُوتِيَّةٍ"^۳ (مضمون: و اما آنچه درباره تربیت کودکان پرسیدی، پس باید آنان را از پستان محبت الله شیر دهی و ایشان را به روحانیات و توجه به خداوند و حسن آداب و بهترین اخلاق و تحصیل فضائل و خصائل نیکو در عالم انسان و تحصیل علوم به نهایت استواری تشویق کنی تا از کودکی افرادی روحانی و ملکوتی و منجذب به نفحات قدس باشند و تربیتی دینی و روحانی و ملکوتی پذیرند.)

۱. چرا آموزش آداب و اخلاق و رفتار خوب مهم ترین جنبه تربیت است؟ _____

۲. به نفوسی که مدعی هستند کودکان را باید فقط در زمینه هایی چون علوم و هنرها آموزش داد و آنها را به خود وا گذاشت تا معیارهای اخلاقی و روحانی خود را به تنهایی برگزینند، چه خواهید گفت؟ _____

۳. چرا تحصیل دانش تنها زمانی تحسین برانگیز است که با ادب و نورانیت اخلاق همراه شود؟

۴. چند نمونه از تجارب خود را به عنوان معلم کلاس اول ذکر کنید که توانایی شما را در پرورش کودکان "از پستان محبت الله" و تشویق آنها به "روحانیات" افزایش داده است.

بخش سوم

مطالعه کتاب ۳ با معرفی برخی اصول تربیت بهائی آغاز شد. بررسی چگونگی تأثیر این اصول بر روش اداره کلاس تان، ارزش مند خواهد بود.

۱. یکی از مفاهیم اساسی که در اولین واحد کتاب ۳ درباره آن بحث شد، شرافت نوع انسان است. کلاس هایی را که ارائه کردید به خاطر آورید و چند مورد را ذکر کنید که کودکان با کمک شما تصویر روشنی از این شرافت را به نمایش گذاشتند.

۲. واحد ۱ بر این حقیقت تأکید داشت که کودکان استعدادها و توانمندی‌های زیادی دارند. با تفکر درباره دانش‌آموزان خود، یکی از استعدادهای ویژه را که در هر یک کشف و برای پرورش آن تلاش کردید، ذکر کنید. _

۳. دو مفهوم مهم دیگری که در اولین واحد کتاب ۳ معرفی شد، محبت‌الله و خشیه‌الله بود. لازم است کودکان یاد بگیرند که ما به واسطه محبت نامحدود الهی آفریده شدیم و پیوسته تحت پرورش و حمایت آن هستیم. ترس از این که در اثر پیروی نکردن از خدا، این محبت به ما نرسد، ما را در سبیل مستقیم نگاه می‌دارد. آیا می‌توانید در پرتو تجارب خود، توضیح دهید که این دو احساس اساسی قلب انسان چگونه در پرورش شخصیت کودکان تأثیر می‌گذارند؟

۴. موضوع دیگری که در کتاب ۳ مطالعه کردید و در درس پایه دوم به طور مستقیم به آن خواهید پرداخت، این بود که لازم است کودکان عادات و الگوهای رفتاری را در خود پرورش دهند که با طریقه حیات بهائی سازگار است. فهرستی از بعضی عادات که کودکان کلاس تان در سال گذشته شروع به کسب آنها کردند تهیه کنید. _____

حال که تمرین‌های بالا را انجام دادید، پاسخ‌های خود را با اعضای گروهی که کتاب حاضر را با آنها مطالعه می‌کنید، به بحث گذارید. در میان گذاشتن تجارب یک جزء مهم از فرایند یادگیری شما خواهد بود.

بخش چهارم

واحد سوم کتاب ۳ برخی اندیشه‌های اساسی درباره نحوه اداره کلاس کودکان بهائی را به شما ارائه کرد و چند روش مرتبط با آن را مورد بررسی قرار داد. در طول سال، باید حتی بیش از پیش قانع شده باشید که موفقیت شما به عنوان یک معلم، به محیطی که در کلاس ایجاد می‌کنید و کیفیت رابطه شما با کودکان و والدین آنها بستگی خواهد داشت. تمرین‌های زیر به شما کمک خواهد کرد تا درباره تجربه خود فکر کنید.

نسخه پیش از چاپ - نسخه PV.PP.1.1.2 - برای توزیع نیست

۱. یکی از اهداف اصلی آن واحد آموزش نحوه اداره کلاس بود به گونه‌ای که هم سرورانگیز و هم منضبط باشد. بزرگ‌ترین چالش‌های شما در تلاش برای ایجاد چنین محیطی چه بود؟

۲. سازمان‌دهی کلاس موضوع مهم دیگری بود که مطالعه کردید. وجود محیطی که خوب سازمان‌دهی شده باشد و برنامه‌ای برای فعالیت‌ها، تمرکز و یادگیری را برای کودکان آسان‌تر می‌کند. آیا می‌توانید در زیر توصیف کنید که در نهایت، کلاس خود را در سال گذشته به چه نحوی سازمان‌دهی کردید؟

۳. انضباط موضوعی است که در تربیت به آسانی مورد سوء برداشت قرار می‌گیرد. اگر کسی از شما می‌خواست تا انضباطی را توصیف کنید که در میان کودکان برقرار کردید، چه می‌گفتید؟

۷. شما در طول سال، ارتباط نزدیک و محبت آمیزی با والدین دانش آموزان کلاس خود برقرار کردید و بدون شک، آنها منتظر فرصتی هستند که کودکان خود را برای ادامه تربیت روحانی بفرستند. آیا می توانید مثال هایی بیاورید که نشان دهد مشورت های دوره ای شما با والدین چگونه به پیشرفت کودکان کمک کرده است؟ _____

تمرین های بالا را پس از تکمیل، با اعضای گروه خود مرور کنید و به طور کامل مورد بحث قرار دهید.

بخش پنجم

حال بیایید به بررسی عناصر اصلی بیست و یک درس این کتاب بپردازیم که شامل همان عناصر دروس کتاب ۳ هستند و فقط تفاوت‌هایی جزئی با آنها دارند.

یکی از عناصر برنامه آموزشی که هم‌چنان با آن کار خواهید کرد، از برکردن مناجات‌ها و نصوص است. شما اگرچه به خوبی از اهمیت از برکردن که در آثار امر مبارک بسیار توصیه شده آگاهی دارید، اما در این زمینه افکاری وجود دارد که لازم است به خاطر بسپارید. نخست، با قوای خلاقه کلمه‌الله است که جهان به وجود آمد. در چندین نص از آثار مبارکه، اشاراتی در مورد پیوند دو حرف 'ک' و 'ن' و صدور فرمان الهی "کُن" می‌یابیم. دوم، کلمه خلاقه الهی، توانمندی فرد، از جمله توانمندی ادراک را افزایش می‌دهد. سوم، با از برکردن نصوصی از آثار مبارکه، اغلب می‌توانیم کلمات حضرت بهاء‌الله را به خاطر آوریم و در بسیاری از زمینه‌ها درباره آنها تأمل کنیم. اگر این عادت از آغاز خردسالی ایجاد شود، در طول سال‌های خطیر و تکوینی زندگی، آثار مبارکه قلب و ذهن را تحت تأثیر قرار خواهد داد؛ به این ترتیب، فرایندهای فکری و احساسات ما نیز با آثار شکل می‌گیرند.

در پرتو نظرات بالا، مفید خواهد بود تا درباره کلاس‌هایی که سال گذشته برگزار کردید تأمل کنید. اول این که جو کلاس در مدتی که به از برکردن اختصاص داشت، چگونه بود؟ در زیر، کلمات و عباراتی را که حس می‌کنید به بهترین نحو آن جو را توصیف می‌کنند، علامت بزنید.

_____	فعال
_____	موقر
_____	آرام
_____	متمرکز
_____	پرسر و صدا
_____	پرشور
_____	سرشار از حرکت
_____	جدی
_____	هدف‌مند
_____	راحت
_____	منجر به یادگیری
_____	منضبط
_____	خلاق
_____	توأم با احترام
_____	پراز خنده‌های بلند
_____	شاد
_____	متحد
_____	هماهنگ
_____	مبتنی بر هم‌کاری
_____	منجر به کمال
_____	موجد احساسات خوش روحانی
_____	هیجان‌انگیز
_____	مبتنی بر تأمل و تفکر
_____	پرطراوت
_____	چالش‌انگیز
_____	محبت‌آمیز
_____	تشویق‌آمیز
_____	سرور‌انگیز

آیا می‌دانید کودکان کلاس شما در سال گذشته، مناجات‌ها و نصوصی را که یاد می‌گرفتند، در خانه تکرار و تلاوت می‌کردند یا نه؟ آیا والدین به آنها یاری می‌رساندند؟ آیا هیچ یک از والدین در این باره اظهار نظری می‌کردند؟
برخی از نظرات آنها چه بود؟

همان‌طور که می‌دانید از برکردن یک تمرین غیرارادی و از روی عادت نیست که انتظار انجام آن را از کودکان داشته باشیم. اگر کسی معنای نصی را درک نکند، از برکردن آن دشوار است. به همین دلیل، بخش از برکردن در هر یک از دروس کلاس دوم، مانند سال گذشته، شامل یک توضیح مختصر و چند جمله است که به تشریح معنای کلماتی که احتمالاً برای کودکان ناآشناست، کمک می‌کنند. البته در کلاس اول، توضیحات به زبانی قابل فهم برای کودکان نوشته شده بود و امکان داشت که بدون تعدیل ارائه شود. در کلاس دوم، این توضیحات بیشتر به منظور استفاده معلم هستند. شاید لازم باشد که او آنها را با سطح توانمندی دانش‌آموزانش منطبق سازد. بنابراین در آماده‌سازی برای کلاس، درحالی‌که به یاد دارید هدف شما کمک به کودکان در فهم مضمون درس و درک معنای نصی است که از آنها خواسته می‌شود یاد بگیرند، درباره هر توضیح به دقت فکر کنید و تعیین کنید که در زمینه کلی هر درس، چطور این اندیشه‌ها را با آنها در میان خواهید گذاشت.

در این ارتباط، متوجه خواهید شد که در کلاس دوم، در پایان هر کلاس، زمانی برای مرور نصی که کودکان در طول روز از بر کرده‌اند و دو مورد از نصوصی که در سال گذشته یاد گرفته‌اند، اختصاص داده شده است. امید است این تمرین کمک کند تا از طرفی، کلماتی که از بر کرده‌اند به نحوی هر چه عمیق‌تر در قلوبشان نقش بندد و از طرف دیگر، رابطه بین کسب صفات روحانی که در سال گذشته درباره آن فکر کردند، و پرورش سلوک و رفتار مناسب که نقطه تمرکز دروس کلاس دوم است، در اذهان ایشان تقویت شود.

بخش ششم

اطمینان داریم که در کلاس اول پی بردید سرودخوانی با کودکان عنصر مهمی در کلاس‌های تان است و به طور مستقیم شاهد بودید که چطور موسیقی می‌تواند روح را ارتقا دهد و قلب را سرشار از سرور سازد. پیشنهاد می‌کنیم تا درباره

نصّ زیر که در کتاب ۳ مطالعه کردید، تأمل کنید. دیگر جملات نیز به طور خاص به نقش موسیقی در تربیت مربوط هستند.

"هنر موسیقی آسمانی و مؤثر است. موسیقی ماده روح و جان است. به قوّت و جذّابیت موسیقی، روح انسان تعالی می‌یابد. بر قلوب کودکان تأثیر شدید دارد، چون قلب‌شان پاک است، نغمات موسیقی بر آن تأثیر بسزایی می‌گذارد. استعدادهای نهفته که به قلوب این اطفال اعطا شده به واسطه موسیقی بروز می‌یابند. بنابراین شما باید کوشش کنید که آنها را در این فن ماهر نمایید، به آنان بیاموزید که به نحوی عالی و مؤثر تغنی کنند. هر طفلی باید قدری موسیقی بداند زیرا بدون اطلاع از این هنر، الحان و نغمات ادوات موسیقی و صدای انسان موجب التذاذ نخواهد شد. همچنین لازم است در مواردی برای این که قلوب و ارواح تلامیذ به اهتزاز آید و محفوظ گردد، و حیات‌شان نورانی و پسرور شود، مدارس به تعلیم آن پردازند." (ترجمه)

درباره کلاس‌های خود در سال گذشته فکر کنید. آیا زمان‌هایی را به یاد می‌آورید که در آن نغمه‌ای اثر بسیار قابل توجهی بر دانش‌آموزان‌تان گذاشت؟ اگر قرار بود که تأثیر موسیقی بر کودکان را برای کسی توصیف کنید، چگونه این کار را می‌کردید؟ اگرچه موسیقی را به طور رسمی در کلاس‌تان تعلیم ندادید، آیا متوجه بهبود توانایی آوازخواندن در کودکان شدید؟ آیا یاد گرفتند که لحن نغمه‌ها را بهتر رعایت کنند؟ آیا تشخیص بهتری از ضرب‌آهنگ به دست آوردند؟ این سؤالات را در گروه خود به بحث گذارید.

حال، مانند بخش قبل، کلمات و عباراتی را در زیر علامت بزنید که حس می‌کنید بهترین توصیف را از جو کلاس در زمان مخصوص آوازخواندن ارائه می‌دهند.

_____	فَعّال
_____	موقّر
_____	آرام
_____	متمرکز
_____	پسر و صدا
_____	پرشور
_____	سرشار از حرکت
_____	جدّی
_____	هدف‌مند
_____	راحت
_____	منجر به یادگیری
_____	پراز خنده‌های بلند
_____	شاد
_____	متّحد
_____	هماهنگ
_____	مبتنی بر هم‌کاری
_____	منجر به کمال
_____	موجد احساسات خوش روحانی
_____	هیجان‌انگیز
_____	مبتنی بر تأمل و تفکر
_____	پرطراوت
_____	چالش‌انگیز

_____ منضبط
_____ محبت‌آمیز
_____ خلاق
_____ تشویق‌آمیز
_____ توأم با احترام
_____ سرورانگیز

اگرچه در سال پیش رو، موسیقی هم‌چنان یکی از عناصر کلاس‌های شما خواهد بود، ما برخلاف درس‌های پایه اول، همراه هر درس یک سرود آماده نکرده‌ایم؛ بلکه یک مجموعه از سرود، شامل سرودهایی از سال گذشته و چندین سرود تازه، ضمیمه شده است. برخی از سرودهای این مجموعه به صفات روحانی ربط دارند، در حالی که برخی دیگر به عادات و الگوهای از سلوک مربوطند که کودکان سعی دارند در خود پرورش دهند؛ بعضی دیگر نیز درباره تاریخ این آئین و شخصیت‌های اصلی آن هستند. انتخاب یک یا دو سرود برای هر درس به اختیار شما گذاشته می‌شود. باید آگاه باشید که خواندن چند مورد از عناوین این مجموعه، مانند "ملکه کرمل" ممکن است برای کودکان در این سن دشوار باشد، اما در مجموعه گنجانده شده‌اند، زیرا گوش کردن به آنها روح کودکان را تعالی می‌بخشد و بر قلوب آنها تأثیر می‌گذارد. در چنین مواردی، ممکن است شعر را خودتان بخوانید و دانش‌آموزان‌تان در خواندن قسمت هم‌سرایی به شما بپیوندند.

در تفکر به این عنصر کلاس‌تان، باید مفهوم مهمی را در ذهن داشته باشید: اگر سرودهای انتخابی به مضمونی ارتباط داشته باشند که سعی در تعلیم آن دارید، یادگیری‌های کودکان را تقویت خواهند کرد. فرایند یادگیری، زمانی که از حرکاتی ساده برای نشان دادن کلمات سرودها استفاده شود، بیش از پیش تقویت خواهد شد. برای مثال، به سرود "شکر و ثنات می‌کنم پروردگارم" در این مجموعه نگاه کنید که در دروس پایه اول نیز گنجانده شده بود. حین خواندن سه بیت، کودکان می‌توانند به آرامی سرشان، قلب‌شان و چشمان‌شان را لمس کنند که این عمل معنی بیشتری به کلمات می‌دهد. البته این شیوه برای همه سرودها کاربرد ندارد، بنابراین مایل خواهید بود که فقط در مواقع مناسب از آن استفاده کنید.

در اینجا باید ذکر کنیم که لازم نیست خودتان را به سرودهای این کتاب محدود کنید. سرودهای زیبایی به همه زبان‌های دنیا وجود دارند که کودکان از خواندن آنها لذت خواهند برد. شما به عنوان معلم کلاس‌های کودکان بهائی، باید به تدریج با گردآوری سرودها کتابی برای خود تهیه نمایید و با تمرین آنها به همراه کسی که در خواندن‌شان مهارت دارد، یا از طریق گوش کردن به اجرای ضبط شده سرودها، آنها را به خوبی یاد بگیرید.

علاوه بر خواندن سرود با کودکان، برای این که کودکان بتوانند توانائی‌های خود را در موسیقی بهتر پرورش دهند، ممکن است علاوه بر سرودخوانی، انجام برخی بازی‌های ساده را مفید بدانید. برای مثال، انجام بازی‌های "دست زدن" یا "طبل زدن" حس تشخیص ضرب‌آهنگ (ریتم) را در آنها بهبود خواهد بخشید. احتمالاً با این بازی آشنا هستید

که در آن "سرگروه" با دست زدن یا طبل زدن، یک نمونه ضرب آهنگ کوتاه اجرا می‌کند و دیگران آن را تکرار می‌کنند. سپس سرگروه، بدون توقف در زدن، ضرب آهنگ دیگری را آغاز می‌کند که مدت زمانی برابر با ضرب آهنگ قبلی دارد، و بقیه با او همراه می‌شوند. بازی به این ترتیب ادامه می‌یابد، ضرب آهنگ‌های تازه‌ای اضافه می‌شوند و کودکان نیز با رعایت نوبت سرگروه می‌شوند.

یک بازی سودمند دیگر از این نوع را می‌توان به صورت گروهی انجام داد. برای مثال، می‌توانید کودکان را به دو گروه تقسیم کنید و از گروه اول بخواهید یک ضرب آهنگ را با دست زدن اجرا کند. سپس از گروه دوم می‌خواهید با ضرب آهنگ دیگری وارد شوند و هر دو گروه، به طور هم‌زمان، دست زدن را ادامه دهند. تا پنج گروه می‌توانند این بازی را با هم انجام دهند و هر یک ضرب آهنگ متفاوتی را با دست زدن یا طبل زدن اجرا کنند.

علاوه بر این بازی‌ها، فعالیت‌های معینی وجود دارند که می‌توانید برای افزایش توانایی رعایت لحن در کودکان اجرا کنید. برای مثال، فعالیت "راوند" است که طی آن، گروهی یک ملودی را آغاز می‌کند و یک یا دو گروه دیگر، در زمان‌های متفاوت با همان ملودی وارد بازی می‌شوند. البته در حین کار با کودکان، شما باید تصمیم بگیرید که آیا فعالیت‌های دیگری مانند این، ارزشمند خواهند بود یا خیر. به یاد داشته باشید که شما سعی در تعلیم رسمی موسیقی به کودکان ندارید. کودکان خواندن سرود را دوست دارند و این زنگ کلاس باید سرشار از سرور و شادی باشد.

بخش هفتم

همان‌طور که در کتاب ۳ اشاره شد، داستان‌گویی یک هنر است. در آن کتاب عوامل متنوعی به بحث گذاشته شد که به توانایی فرد کمک می‌نماید تا داستانی را به خوبی روایت کند، از جمله لحن صدا، حرکات و اشارات، احساسات، ضرب آهنگ و سرعت. هنگام برگزاری کلاس‌ها، مشاهده کردید که چطور هر یک از این عوامل می‌تواند بر هنر داستان‌گویی اثر بگذارد. هم‌چنین پرورش فنون لازم برای زنده‌سازی داستان را در اذهان کودکان آغاز کردید. یکی از داستان‌های کتاب ۳ را انتخاب کنید و امروز آن را برای گروه تعریف کنید، چنان که گویی آن را برای کودکان می‌گویید. سپس، برای گروه توضیح دهید که چرا داستان را به این نحو تعریف کردید.

بدون شک، هم‌چنان که در یادگیری فنون داستان‌گویی تلاش کردید، توانایی تان در انتقال اندیشه‌ها به کودکان و در نتیجه تعلیم درس‌هایی ارزشمند به آنها تقویت شد. تجربه شما باید درک تان را نسبت به قدرت این شکل منحصربه‌فرد از هنر برای تغییر الگوهای سلوک و رفتار و تقویت ادراک افزایش داده باشد. آیا می‌توانید برخی موقعیت‌ها

را توصیف کنید که در آنها آثار این قدرت به طور خاص در کلاس شما آشکار بود؟ اکنون فکر می‌کنید که داستان‌ها چه اهمیتی در تربیت کودک دارند؟

پس از بحث با گروه خود دربارهٔ اندیشه‌های بالا، کلمات و عباراتی را در زیر علامت بزنید که مناسب‌ترین توصیف را از این زمان کلاس‌تان به دست می‌دهند.

_____	فعال
_____	موقر
_____	آرام
_____	متمرکز
_____	پرسرو صدا
_____	پرشور
_____	پراز خنده‌های بلند
_____	شاد
_____	متحد
_____	هماهنگ
_____	مبتنی بر هم‌کاری
_____	منجر به کمال

_____ سرشار از حرکت	_____ موجد احساسات خوش روحانی
_____ جدی	_____ هیجان‌انگیز
_____ هدف‌مند	_____ مبتنی بر تأمل و تفکر
_____ راحت	_____ پرطراوت
_____ منجر به یادگیری	_____ چالش‌انگیز
_____ منضبط	_____ محبت‌آمیز
_____ خلاق	_____ تشویق‌آمیز
_____ توأم با احترام	_____ سرورانگیز

در سال جاری، داستان‌گویی یکی از عناصر مهم کلاس شما باقی خواهد ماند. داستان‌های بیست و یک درس، از نظر زبان و همچنین محتوا، بسیار شبیه داستان‌های موجود در دروس کلاس اول هستند؛ با این حال، قدری طولانی‌ترند. بنابراین اگر قرار است کودکان فرایند یادگیری را ادامه دهند، لازم است که مهارت‌های داستان‌گویی خود را تقویت کنید. بنابراین در این کتاب هم مانند دروس کلاس اول، باید در موقع آماده‌سازی برای کلاس‌تان، با هر داستان به خوبی آشنا شوید و زمان بسیاری را برای مطالعه و تمرین آن صرف کنید.

بخش هشتم

بازی‌هایی که در سال گذشته با کودکان انجام دادید، بسیار فراتر از یک فعالیت جسمانی با هدف مشغول کردن آنها بود. در حقیقت، بازی یکی از عناصر مهم در فرایند تربیتی بود که فرصتی برای پرورش مهارت‌ها، توانایی‌ها و منش‌های معینی را در کودکان فراهم می‌کرد که توسط هیچ عنصر دیگری ارائه نمی‌شد. بگذارید تجربهٔ سال گذشته‌تان را بیشتر تجزیه و تحلیل کنیم. برای شروع، کلمات و عباراتی را در فهرست زیر علامت بزنید که بهترین توصیف را از این زمان کلاس ارائه می‌دهند.

_____ فعال	_____ پر از خنده‌های بلند
_____ موقر	_____ شاد
_____ آرام	_____ متحد
_____ متمرکز	_____ هماهنگ
_____ پرسر و صدا	_____ مبتنی بر هم‌کاری
_____ پرشور	_____ منجر به کمال
_____ سرشار از حرکت	_____ موجد احساسات خوش روحانی
_____ جدی	_____ هیجان‌انگیز

_____ هدف‌مند	_____ مبتنی بر تأمل و تفکر
_____ راحت	_____ پرطراوت
_____ منجر به یادگیری	_____ چالش‌انگیز
_____ منضبط	_____ محبت‌آمیز
_____ خلاق	_____ تشویق‌آمیز
_____ توأم با احترام	_____ سرورانگیز

برای کمک به کودکان در فهم این که چطور یک بازی معین را انجام دهند، احتمالاً باید چندین بار آن را با آنها تمرین می‌کردید. آیا موقعیت‌هایی وجود داشت که در آنها، بازی‌ها برای یک گروه خاص از کودکان خیلی ساده یا خیلی دشوار بود؟ چطور از عهده رسیدگی به این موقعیت برآمدید؟ آیا توانستید بازی‌ها را تعدیل کنید تا با سطح توانمندی آنها بیشتر متناسب باشند؟

ماهیت بیشتر بازی‌ها در دروس کتاب ۳ با هم‌کاری آمیخته بود. بسیاری از مردم معتقدند برای این که بازی چالش‌انگیز باشد، لازم است کودکان با یکدیگر رقابت کنند. اگر قرار بود برای کسی توضیح دهید که بازی‌هایی با رویکرد هم‌کاری چه تأثیری بر کودکان دارد، چه می‌کردید؟ این بازی‌ها چه مهارت‌هایی در دانش‌آموزان پرورش می‌دادند؟ چه منش‌هایی را ترویج می‌دادند؟ کودکان از چه چیزی احساس موفقیت می‌کردند؟

بخش نهم

حال، بیایید آخرین فعالیت کلاس تان در سال گذشته یعنی رنگ‌آمیزی را بررسی کنیم. فعالیت‌های هنری در پرورش خلاقیت و مهارت‌های ذهنی کودکان اهمیت دارند و باید از سنین پایین به آنها فرصت داد تا از طریق نقاشی سبک‌آزاد و دیگر اشکال بیان هنری، تخیل خود را به کار گیرند. با این حال، در بسیاری از مناطق جهان، کودکان تا سنین پنج یا شش سالگی مجال اندکی برای نقاشی می‌یابند و عده معدودی به مداد رنگی دسترسی پیدا می‌کنند. رنگ‌آمیزی تصاویر ارائه شده در دروس کلاس اول، برای آنها یکی از هیجان‌انگیزترین رنگ‌های کلاس است و در آنها، اطمینان لازم را برای حرکت به سوی فعالیت‌های پیچیده‌تر هنری در کلاس‌های بعدی به وجود می‌آورد. این کار، هم‌چنین وسیله‌ای برای پرورش مهارت کار دستی و حس انضباط در آنهاست. سؤال زیر را در گروه خود به بحث بگذارید: این فعالیت، از نظر کسب مهارت‌ها و نیز درک زیبایی، چه تأثیراتی بر کودکان داشت؟

زمان مخصوص رنگ‌آمیزی، علاوه بر پرورش برخی مهارت‌ها و منش‌ها، به معلم فرصت دیگری می‌دهد تا صفاتی را که در دروس کلاس اول کار شد، با دانش‌آموزان خود به بحث گذارد. معلم می‌تواند با طرح سؤالاتی درباره تصاویر ارائه شده در نقاشی‌ها، به کودکان فرصت دهند تا با صحبت درباره آنچه روی می‌دهد، به بیان روشن اندیشه‌ها و ایجاد روابط در اذهان‌شان پردازند. ممکن است شما به این شیوه با کودکان کلاس تان کار کرده باشید. برخی از تأثیرات آن چه بود؟ برای مثال، آیا چنین دریافته‌اید که این کار به افزایش درک کودکان از ماهیت صفت بررسی شده در درس کمک می‌کرد؟ تنظیم و بیان اندیشه‌ها چگونه به این درک کمک می‌کرد؟ آیا توانستید محیطی به وجود آورید که در آن همه کودکان برای ساختن قصه‌ای درباره تصویر مشارکت کنند و سرور حاصل از این نوع هم‌کاری را تجربه نمایند؟ شاید زمان‌هایی بوده که مؤثرتر دیدید سؤالات خاصی را از هر دانش‌آموز، و نه کل کلاس، بپرسید. برخی از

رویکردهای مختلفی را که نسبت به این زمان از کلاس اتخاذ کردید، با گروه مطالعهٔ خود در میان گذارید و برخی از نکاتی از نتایج مشورت‌های تان را در زیر بنویسید.

پس از مشورت، کلمات و عباراتی را از فهرست زیر علامت بزنید که دقیق‌ترین تصویر را دربارهٔ این زمان از کلاس تان ارائه می‌دهند.

_____	فعال
_____	موقر
_____	آرام
_____	متمرکز
_____	پرسرو صدا
_____	پرشور
_____	سرشار از حرکت
_____	جدی
_____	هدف‌مند
_____	راحت
_____	منجر به یادگیری
_____	منضبط
_____	خلاق
_____	توأم با احترام
_____	پراز خنده‌های بلند
_____	شاد
_____	متحد
_____	هماهنگ
_____	مبتنی بر هم‌کاری
_____	منجر به کمال
_____	موجد احساسات خوش روحانی
_____	هیجان‌انگیز
_____	مبتنی بر تأمل و تفکر
_____	پرطراوت
_____	چالش‌انگیز
_____	محبت‌آمیز
_____	تشویق‌آمیز
_____	سرور انگیز

زمانی که کودکان به کلاس دوم برسند، مشتاق خواهند بود تا با استفاده از تخیل خود، تصاویری را نقاشی کنند. بنابراین در درس این کتاب، برگه‌های رنگ‌آمیزی کنار گذاشته شده و نقاشی با سبک آزاد، به عنوان فعالیت مربوط به هنرهای بصری، جایگزین آن شده است. در هر درس، یک یا دو نظر مطرح شده که می‌توانید از دانش‌آموزان خود بخواهید آن را در یک نقاشی به تصویر بکشند. این نظرها فقط به عنوان پیشنهاد ارائه شده‌اند، زیرا همان‌طور که تصدیق می‌کنید هر موقعیت ممکن است از یک گروه از دانش‌آموزان نسبت به گروه‌های دیگر تفاوت بسیار داشته باشد و بسیاری از مسائل باید به تصمیم‌گیری معلم واگذار شود. نقاشی ممکن است برای برخی از گروه‌ها راحت باشد، در حالی که برای برخی دیگر به خوبی جا نیفتاده باشد. در بعضی جاها معلمان ممکن است منابع فراوانی در دسترس داشته باشند و برخی دیگر فقط منابع اندکی داشته باشند. این عوامل در نتیجه کار نقش خواهد داشت. بنابراین لازم است که بهترین رویکرد نسبت به این زمان از کلاس را تعیین کنید و به یاد داشته باشید هدف آن است که مضمون درس تا جای ممکن تقویت شود.

بخش دهم

در واحد بعدی، بیست و یک درس را برای تعلیم کلاس‌های کودکان در کلاس دوم ارائه می‌کنیم. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، این درس به هفت مجموعه سه‌درسی تقسیم شده‌اند که هر یک با موادی آموزشی برای کمک به معلم همراه است. این هفت مجموعه هر یک بر پایه دیگری ساخته می‌شوند. اولین مجموعه درباره دعا و مناجات است و سایر مجموعه‌ها به بقیه جنبه‌های سلوک و رفتار می‌پردازند که در بخش اول این واحد به آنها اشاره شد: اطاعت از احکام الهی، کسب دانش، زندگی با هماهنگی و اتحاد، دوست خوبی بودن، عمر خود را صرف خدمت نمودن، و تمسک به حبل مشورت. باید مجموعه‌ها را به طور کامل با گروه‌تان مرور کنید و در ذهن خود درک روشنی نسبت به اندیشه‌های نقل شده در هر مجموعه به دست آورید، به ویژه در مورد ارتباط هر سه درس و نیز منطق و تسلسل اندیشه‌هایی که اساس ترتیب این هفت مجموعه را به صورت یک کل تشکیل می‌دهد. شما را تشویق می‌کنیم تک‌تک عناصر هر درس را با معلمانی که همکاران هستند، تجزیه و تحلیل کنید و به نوبت، به ایفای نقش پردازید تا کاملاً با مواد آموزشی آشنا شوید. در این زمینه، مرور همه تمرین‌های نمایشی به شکل گروهی و تمرین سرودهای موجود در مجموعه پایان کتاب را مفید خواهید یافت. امیدواریم مطالعه بخش‌های قبلی و دانشی که از تجربه خود به عنوان معلم در کلاس اول به دست آوردید، شما را در بررسی نقادانه مواد آموزشی توانا سازد و تجزیه و تحلیل شما از درس را به سودمندترین حالت ممکن رساند.

مراجع

- ۱ منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد ۱، ص ۱۳۲.
- ۲ مجموعه آثار مبارکه درباره تربیت بهائی، صص ۴۸-۴۹.
- ۳ منتخباتی از مکاتیب حضرت عبدالبهاء، جلد ۱، ص ۱۳۹.
- ۴ انوار هدایت، شماره ۱۳۶۲، ترجمه خطابه ۲۴ آوریل ۱۹۱۲ حضرت عبدالبهاء.